

הדו"ח הדיפלומטי

סקירה חודשית על מדיניות-החוץ האזורית של ישראל
עורך: ד"ר רועי קיבריק*

גיליון מס' 69, דצמבר 2022

הדו"ח הדיפלומטי סוקר את התפתחויות החודש החולף במדיניות-החוץ של ישראל, בדגש על יחסי ישראל והפלסטינים, יחסי ישראל עם האזורים סביב לה (המזרח התיכון, אירופה ואגן הים התיכון), ותפקוד מערך החוץ

א. ישראל והפלסטינים

- **לחץ חיצוני לשימור פתרון שתי המדינות** - היועץ לביטחון לאומי סאליבן [ביקר](#) בארץ נפגש עם הנשיא הרצוג, ראש הממשלה נתניהו וראש האופוזיציה לפיד, והבהיר [את](#) דאגתה של וושינגטון מפני קידום רעיונות הממשלה החדשה ביחס לפלסטינים. מזכיר המדינה האמריקאי בלינקן נפגש נתניהו ועם יו"ר הרשות אבו מאזן [והדגיש](#) כי ארה"ב [מחויבת](#) לפתרון שתי המדינות, ומתנגדת לכל פעולה שמרחיקה הסדר זה. נשיא מצרים א-סיסי, מלך ירדן עבדאללה ואבו מאזן נפגשו בקהיר וקראו לממשלת ישראל [לחדול](#) מהרחבת ההתנחלויות, הפשיטות הצבאיות וצעדים חד-צדדיים נוספים הפוגעים בסטטוס-קוו ובאפשרות ליישם את פתרון שתי המדינות. דיפלומטים אירופאים רבים ושורה של שרי חוץ [העבירו](#) מסרים דומים בשיחותיהם עם שר החוץ הנכנס כהן. [מועצת](#) הביטחון [קיימה דיון](#) נוסף אודות הסוגיה הפלסטינית, על רקע השנה האלימה והתרחקות פתרון שתי המדינות. בעוד לשכת ראש הממשלה [הודיעה](#) כי נתניהו שוחח עם היועץ האמריקאי לביטחון לאומי סאליבן על קידום הנורמליזציה עם ערב הסעודית, [הדגיש שר](#) החוץ הסעודי בן פרחאן במהלך פורום דאבוס כי נרמול היחסים עם ישראל תלוי בהתקדמות פתרון הסוגיה הפלסטינית.
- **הסיפוח רץ קדימה** - משפטנים בכירים במערכת הביטחון, וכ-100 [דיפלומטים](#) לשעבר, [הזהירו את](#) ראש הממשלה נתניהו כי העברת הסמכויות על המינהל האזרחי ועל מתאם פעולות הממשלה בשטחים לידיו של השר במשרד הביטחון סמוטריץ' עלולה להיתפס בקרב גופים בינלאומיים כסיפוח דה-פקטו של שטחי הגדה המערבית בידי ישראל. הוועדה המקומית לתכנון בירושלים [דחתה](#) את הדיון על התוכנית [להרחבת](#) התנחלות בשכונת ג'בל מוכבר שבמזרח העיר בשל ביקורו בישראל של היועץ האמריקאי לביטחון לאומי סאליבן. בניגוד לעמדת מערכת הביטחון, צה"ל [החל](#) בצעדים מעשיים לפינוי הפלסטינים המתגוררים בשטח אש בדרום הר חברון. הקבינט המדיני ביטחוני [החליט](#) כי בתגובה לפיגוע בירושלים יבוצעו צעדים לחיזוק ההתנחלויות בגדה המערבית. כשלושים דיפלומטים זרים ביקרו בח'אן אל-אחמר לקראת [הכרעת](#) דיון משפטי נוסף בנוגע לגורלם. מאחז בלתי חוקי נוסף בשומרון [פונה בהוראת](#) שר הביטחון גלנט [ובלחץ](#) אמריקאי, על אף ניסיונות השר סמוטריץ' לעצור את הפינוי.
- **מתיחות גוברת בירושלים** - במסגרת שיחות התיאום הביטחוני, ולקראת חודש הרמדאן, [הדגישו](#) גורמי הביטחון הישראליים כי אין שינוי בסטטוס קוו במקומות הקדושים בירושלים. דיפלומטים אירופיים ומאמריקה הלטינית [קיימו סיור](#) עם הווקף במקומות הקדושים בירושלים במסר לחשיבות השמירה על הסטטוס קוו. מועצת הביטחון [קיימה דיון](#) בהפרת

הסטטוס קוו בירושלים לאחר ביקורו של בן גביר במקומות הקדושים לבקשת הרשות הפלסטינית וירדן, ובתמיכת סין ואיחוד האמירויות החברות במועצה.

- **הסלמה באלימות והפסקת התיאום הביטחוני** - בעקבות מספר ההרוגים הגבוה בפעולת צה"ל בג'נין [הודיעה](#) הרשות הפלסטינית על הפסקת התיאום הביטחוני עם ישראל. עוזרת שר החוץ האמריקני לענייני המזרח התיכון ליף [הציגה](#) את העמדה האמריקאית המתנגדת להפסקת התיאום הביטחוני. ראש ה-CIA [ברנס](#) ביקר בישראל וברשות הפלסטינית. צרפת, סין ואיחוד האמירויות דרשו לכנס את מועצת הביטחון בעקבות [האירועים](#) בג'נין. מדינות רבות [גינן](#) את הפיגוע בנווה יעקב בירושלים, ביניהן, [ארה"ב](#), [מצרים](#), [גרמניה](#), [פולין](#), [תורכיה](#), [עיראק](#), [סעודיה](#), [אוקראינה](#), [איחוד האמירויות](#), [ירדן](#).
- **המאבק במוסדות הבינלאומיים** - בתגובה להחלטת עצרת האו"ם לבקש מבית הדין הבינלאומי לצדק בהאג לדון בזמניות הכיבוש הישראלי, [החליט](#) הקבינט המדיני ביטחוני להטיל שורת עיצומים על הרשות הפלסטינית, [הכוללת](#) הקפאת תוכניות בנייה לפלסטינים בשטח C בגדה, [שלילת](#) תעודות מעבר והגבלות נוספות על מנהיגים פלסטיניים, הקפאת כספי מיסים של הרשות, וצמצום מרחב הפעולה של ארגוני חברה אזרחית. [יונתן](#) מ-90 [מדינות](#), ביניהן יפן, גרמניה, צרפת, שווייץ, ספרד, פולין, [קנדה](#) ואיטליה [גינן](#) את החלטת ישראל לנקוט בצעדי ענישה אלו. [דווח](#) כי עיריית ברצלונה צפויה להצביע בחודש פברואר על ביטול הסכם ערים תאומות עם תל אביב במחאה על האפרטהייד הישראלי.

ב. ישראל והאזורים סביב לה

המזרח התיכון

- **תיאום מדיני עם ירדן, על אף החשש והביקורת הירדנית** - ראש הממשלה נתניהו [נועד](#) עם המלך עבדאללה [בעמאן](#). בפגישה בה [לקחו](#) חלק השר לעניינים אסטרטגים דרמר, ראש המל"ל הנגבי וראש השב"כ בר, אך לא שר החוץ כהן, הבטיח נתניהו לשמור על הסטטוס קוו בירושלים, [הוסכמו](#) מנגנוני תיאום בין דרמר ושר החוץ הירדני א-ספדי, והובעה נכונות להמשיך ולקדם את הסכם חילופי המים והחשמל עם האמירותים, ופרויקטים נוספים. שגריר ישראל בירדן סורקיס [זומן](#) לשיחות נזיפה לאחר [עליית](#) השר לביטחון לאומי בן-גביר להר הבית/אל-חראם א-שריף, ולאחר תקרית בה נמנעה באופן זמני כניסתו של שגריר ירדן בישראל אל-מג'אלי למקום. בית המשפט בירדן [פסק](#) כי על שגרירות ישראל בירדן לשלם פיצויים לאזרח ירדני שנפצע מירי המאבטח בתקרית בשנת 2017. ירדן [גינתה](#) את פעילות צה"ל בג'נין בה נהרגו פלסטינים רבים, והפגנות תמיכה בפלסטינים [התקיימו](#) בעמאן.
- **חיזוק היחסים עם בחריין ואיחוד האמירויות** - לאחר דחיית הביקור המתוכנן של ראש הממשלה נתניהו באבו דאבי בעקבות עלייתו של בן גביר להר-הבית/אל-חראם א-שריף, [ביקר](#) השר לעניינים אסטרטגיים דרמר באבו דאבי, ונפגש עם בכירים מקומיים כהכנה לביקור עתידי של נתניהו. כ-150 נציגים של המדינות השותפות בפורום הנגב [לקחו](#) חלק במפגש ועדת ההיגוי של הפורום שהתקיים באבו-דאבי. במהלך פגישתו של ראש המל"ל הנגבי עם עמיתו האמריקאי סאליבן, [שוחחו](#) השניים עם עמיתיהם באמירויות ובבחריין. איחוד האמירויות [גינתה](#) את פעילות צה"ל בג'נין, כמו גם [את](#) הפיגוע בירושלים. איחוד האמירויות [הכניסה](#) את נושא השואה לתכנית הלימודים בבתי הספר. בטקס [לציון](#) יום השואה הבינלאומי באבו דאבי [ביצעה](#) זמרת ישראלית את ההמנון הלאומי של האמירויות, וזמר אמירתי שר את התקווה. חברת ביטחון סייבר [אירחה](#) תחרות טכנולוגית בדובאי יחד עם המועצה האמירית לביטחון סייבר. [דווח](#) כי בעשרת החודשים הראשונים של 2022 ביקרו יותר מ-150 אלף ישראלים באמירויות, וכ-1,600 אמירתיים בישראל. שר החוץ כהן [שוחח](#) עם עמיתו הבחרייני אל-זיאני שבירכו על כניסתו לתפקיד.

- **חיזוק היחסים עם מרוקו** - ועדת ההיגוי הביטחונית לישראל ולמרוקו **נפגשה** לראשונה ברבאט **לדון** בקידום שיתופי פעולה ביטחוניים. שר החוץ כהן **בירך** על הטקס לציון יום השואה הבינלאומי שנערך בבית הכנסת בקזבלנקה בנוכחות שר החינוך המרוקאי. ארגון סטארט-אפ ניישן **אירח** בישראל משלחת מרוקאית מהסוכנות הממשלתית לפיתוח לוגיסטי.
- **מאבק רב-זירתי באיראן** - דיווחים זרים **הטילו** את **האחריות** על תקיפת מל"טים של מתקן צבאי באספהאן על ישראל, כמו גם על **תקיפה** של שירות נשק איראניות במזרח סוריה. משרד החוץ הרוסי **גינה** את התקיפה באיראן מבלי לציין במפורש את שמה של ישראל. במהלך ביקורו של הנשיא הרצוג בבליגיה ופגישותיו עם נשיאת הנציבות האירופית פון דר ליין ועם מזכ"ל נאט"ו, **הדגיש** הרצוג את הצורך להיאבק בשאיפותיה הגרעיניות של איראן. שר החוץ כהן **הדגיש** בפגישתו עם היועץ האמריקאי לביטחון לאומי סאליבן את הצורך להמשיך וללחוץ על איראן. ישראל וארה"ב **קיימו תרגיל צבאי** משותף המדמה תקיפה באיראן כמסר מרתיע למשטר האיראני.
- **יחסים עם מצרים** - שר החוץ כהן **שוחח** עם עמיתו המצרי שוכרי, אשר הדגיש בפניו את הצורך של ישראל לקדם את השלום עם הפלסטינים ולהימנע מצעדים חד-צדדיים. ישראל **פעלה** להסיר ספר בעל סממנים אנטישמיים מיריד הספרים הבינלאומי במצרים. לאחר שהוסר, שב והוצג.

אירופה

- **ישראל יושבת על הגדר ביחס לאוקראינה, גם תחת הממשלה החדשה** - שר החוץ כהן **שוחח** עם מקבילו האוקראיני קולבה, עדכן אותו בדבר הכוונה להשיב את הפעילות המלאה של השגרירות הישראלית, את כוונת ישראל להמשיך ולהגיש סיוע הומניטרי, **ופנה** אליו לפעול יחד נגד משמרות המהפכה האיראניות ולהפעיל לחץ על האיחוד האירופי להגדיר אותן כארגון טרור. מדיניות ישראל כלפי המלחמה באוקראינה **נידונה** בפגישותיהם בארץ של היועץ האמריקאי לביטחון לאומי סאליבן ומזכיר המדינה בלינקן. **פורסם** כי ממשלת בנט-לפיד **נענתה** לדרישה האמריקאית להעביר תחמושת אמריקאית המאוחסנת בישראל לאוקראינה, אך בחרה להצניע זאת כמהלך טכני, כדי לא לעורר ביקורת מצד הרוסים.
- **אירופה מודאגת מהמהפיכה החוקתית בישראל** - הנשיא הרצוג נאם בפרלמנט האירופי לרגל יום השואה הבינלאומי **ונפגש** עם נשיאת הנציבות פון דר ליין, ונשיאת הפרלמנט האירופי מטסולה, אשר **הדגישה את** החשש באירופה מהמהפכה החוקתית המקודמת בישראל אשר מאיימת על הערכים הדמוקרטיים המשותפים. בעקבות כוונת ישראל להרוס עשרות בתים באזור מסאפר יטא **הבהיר** הנציב האירופי לניהול משברים לנרצ'יך שעל ישראל לשלם פיצוי על מבנים שהיא הורסת בגדה המערבית שנבנו במימון האיחוד האירופי. הנציב העליון לענייני חוץ בורל **הזמין** לבריסל את שר החוץ כהן, **ודחה** דרישות להגדיר את ישראל כמדינת אפרטהייד. שר החוץ כהן **שנפגש** עם שגריר האיחוד בישראל טזאנצב, הדגיש את המאבק באיראן, בעוד השגריר הדגיש את דאגתו מההתפתחויות בזירה הפלסטינית.
- **המאבק באנטישמיות** - יו"ר יד ושם דיין **נפגש** בגרמניה עם הקנצלר שולץ והנשיא שטיינמאייר **לקידום** הקמת מרכז חינוכי של יד-ושם בגרמניה. משרד החוץ הישראלי ארגן **כינוס** של ראשי קהילות יהודיות באירופה לדון באתגרים העכשוויים ליחסי ישראל אירופה והקהילות היהודיות בה. קרואטיה **מונתה** לנשיאת כוח המשימה הבינלאומי להנצחת זכר השואה (IHRA) לשנים 2023-24, ואמצה את ההגדרה לאנטישמיות שניסח הארגון. השגרירות הישראלית והקהילה היהודית בשבדיה **מנעו** קיומה של הפגנה בה תכננו לשרוף ספר תורה. שר החוץ כהן **הודה** לראש ממשלת אלבניה על אימוץ תכנית לימודים בנושא השואה. משרד החוץ ציין **בטקס** את יום השואה הבינלאומי.
- **התקרבות מחודשת להונגריה** - ראש ממשלת הונגריה אורבן **פרסם** את דבר פגישתו עם מנכ"ל ארגון ימין קיצוני מישראל, **והביע** בו תמיכה במאמץ המשותף לקידום חברות שמרניות. במהלך פורום דאבוס **שוחח** שר החוץ כהן עם עמיתו ההונגרי שיארטו אשר **הבטיח** את תמיכת מדינתו בישראל בפורומים בינלאומיים. שגרירות ישראל בבודפשט

[קידמה](#) את הופעתו של יאיר נתניהו בכנס במכללה המקורבת למפלגת השלטון פידס, בו הוא טען כי מסע התעמולה נגד סורוס אינו אנטישמי.

אגן הים התיכון

- **יחסים לא-אקסקלוסיביים באגן הים התיכון** – ישראל המשיכה לחמם ולחזק את יחסיה במקביל עם תורכיה ועם יוון. הנשיא הרצוג [נפגש](#) בבריסל בסמוך לנאומו בפרלמנט האירופי עם שר האוצר התורכי. שר החוץ כהן [אירח](#) את עמיתו היווני דנדיאס, [והדגיש](#) את חשיבות שיתופי הפעולה האנרגטיים ואת הגדרת משמרות המהפכה האיראניות כארגון טרור.

ג. מערך החוץ הישראלי

- **עיני העולם נשאות למהפכה החוקתית בישראל** - העולם גילה התעניינות במהפכה המשטרית שמובילה ממשלת הימין הקיצוני בישראל. בתקשורת הזרה [דנו באפשרות](#) שהדמוקרטיה הישראלית תקרוס, נגיד בנק ישראל [הביע](#) חשש כי המהפכה המשפטית תזיק לדירוג האשראי של ישראל, חברות עסקיות וחברות היי-טק [החלו](#) להוציא כספים מישראל, וקרנות השקעה זרות הביעו חשש מהמהפכה המשטרית [ותמיכה](#) במחאה נגדה. יהודים רבים ברחבי העולם יצאו [להפגין](#) לצד המחאה החברתית שמתקיימת בישראל נגד השינויים במערכת המשפטית.
- **התנגדות אמריקאית למהפכה החוקתית שמקדמת ממשלת ישראל** - שלושה בכירים אמריקאיים הגיעו לבקר בישראל, היועץ לביטחון [לאומי סאליבן](#), ראש ה-CIA ברנס ומזכיר המדינה בלינקן. השלושה נפגשו עם ראש הממשלה [ובכירים](#) נוספים, [והביעו](#) את דאגתם [מהמהפכה](#) המשפטית שמובילה הממשלה החדשה ומהמתיחות הגוברת בזירה הפלסטינית, [והדגישו כי](#) השותפות בין ישראל וארה"ב מבוססת על ערכים של דמוקרטיה. בלינקן [נפגש גם](#) עם נציגים מארגוני חברה אזרחית. התנגדות למהפכה המשפטית שמקדמת הממשלה נשמעה גם מצד [חברי קונגרס](#), [משפטנים](#) אמריקאיים, [ארגון](#) ג'יי-סטריט, וקהילות יהודיות רבות שאף [הצטרפו למחאה](#) ויצאו להפגין. יו"ר ועדת משפט וחוקה ח"כ רוטמן [טו](#) לארה"ב להסביר את השינויים שהוא מקדם במערכת המשפט. שר התפוצות שיקלי [נפגש](#) עם ראש פדרציית ניו יורק גולדשטיין לאותה מטרה, אך לאחר השיחה הבהיר גולדשטיין כי יש לבלום את השינויים המוצעים. משלחת של סנאטורים רפובליקנים ודמוקרטים הגיעה לישראל לאחר ביקור במרוקו, בחריין ואיחוד האמירויות, נפגשה עם ראש הממשלה נתניהו, יו"ר האופוזיציה לפיד ופוליטיקאים נוספים, אך [סירבה](#) להיפגש עם נציגי הציונות הדתית בן-גביר וסמוטריץ'.
- **מינויים במערך החוץ** - רונן [לוי מונה](#) למנכ"ל [משרד החוץ](#). [דווח](#) כי לראשונה ימונה מינוי פוליטי לתפקיד משנה למנכ"ל המשרד, ושר החוץ כהן יבחר לתפקיד בפעיל הליכוד יוסי דיין. ח"כ אדלשטיין [מונה](#) ליו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. הדיפלומט שהוביל את בניית בנייני השגרירויות בבחריין ובדובאי גבאי, פרש ממשרד החוץ [וגויס](#) להמשיך בתפקידו כיועץ חיצוני. שגריר ישראל בקנדה הופמן [הודיע על](#) סיום תפקידו נוכח חילופי השלטון. במשרד החוץ הביעו התנגדות לבקשתו של שר התפוצות שיקלי להעביר 20 תקנים ממשרד החוץ למשרדו [במטרה](#) להיאבק בדה-לגיטימציה.

- **דיפלומטיה מודרנית** - משרד החוץ [השיק](#) ממשק המאפשר לנציגי משרד החוץ לתרגם באמצעות בינה מלאכותית את אמירותיהם לשפות רבות. לאחר [הפרסום](#) כי משרד התיירות שוקל לעצור את הבאת מדריך מישלן לארץ, [הודיע](#) המשרד כי ימשיך לקדם את הבאת המדריך לארץ. משרד החוץ [הציג](#) בפני משלחת אמריקאית את המאמצים לקדם שיוויון בישראל, והפגיש בינה ובין השופט המוסלמי בבית המשפט העליון כאבוב.

ה. פרסומים אחרונים של מכון מיתווים

<p>ד"ר עומר צנעני, "שטח C: מאזור מריבה למרחב שלום זוחל", מכון מיתווים, ינואר 2023.</p> <p>ד"ר רועי קיבריק וד"ר אורני לבני, "מגמות חצי שנתיות, יולי-דצמבר 2022", מכון מיתווים, ינואר 2023.</p>	<p>מחקרים ודו"חות</p>
<p>נדב תמיר, "ה'צונאמי המדיני' בושש להגיע. כעת היתכנותו אפשרית בהחלט", הארץ, 5 בינואר 2023.</p> <p>ד"ר מאיה שיאון צדקיהו וד"ר עומר צנעני, "הימין מסית נגד האיחוד האירופי עם חטוטרת עצומה על גבו", הארץ, 12 בינואר 2023.</p> <p>דניאל כרמון, "מ'כיבוש חוקי' ל'סיפוח': העברת הסכסוך לזירה המשפטית מסוכנת מאוד לישראל", הארץ, 19 בינואר 2023.</p> <p>מיכאל הררי, "הזירה הבינלאומית מול הסדקים המסתמנים בדמוקרטיה בישראל", Ynet 25, בינואר 2023.</p>	<p>מאמרי דעה</p>
<p>ד"ר גיל מורסיאנו, "הצונאמי המדיני בעקבות עליית בן גביר להר הבית", גל'צ, 4 בינואר 2023.</p>	<p>ראיונות בתקשורת</p>